

містить велику кількість елементів, що відчують значний конкурентний тиск і вимагає для реалізації високий рівень професіоналізму, тому більше схожа на працю, хоча і містить елемент гри; відпочинок і розваги більш демократичні в цьому відношенні, і тому більш грайливі та жартівливі;

8) вид діяльності – будь-який вид діяльності може розглядатися як гра, відпочинок або рекреація в індивідуальному сприйнятті, проте рекреація більш соціально регламентована завдяки інституціональному структуруванню;

9) одержання індивідуального позитивного досвіду – найбільш могутня сполучна ланка, що поєднує гру, відпочинок і рекреацію, хоча у всіх цих явищах має різний ступінь прояву;

10) зупинка часу – при істинному прояві явищ гри, рекреації і відпочинку учасники не помічають перебігу часу. Якщо відпочинок і обмежений вільним від основних занять часом, то в наданні рекреаційних послуг для одержання належного ефекту необхідно уникати тиску часом на клієнта.

Проаналізувавши загальні ознаки послуги, сутність рекреаційних потреб населення та функціональні ознаки рекреаційної діяльності, що їх задовольняють, вважаємо доцільним сформулювати авторське визначення рекреаційної послуги.

Рекреаційна послуга – це праця втілена в ту чи іншу споживчу вартість, яка спроможна задовольнити наступні потреби населення:

- у відтворенні фізичної, психічної, інтелектуальної та творчої енергії розтраченої в процесі життєдіяльності, насамперед під час праці;

- в отриманні задоволення та позитивного життєвого досвіду;

- у розвитку та вдосконаленні фізичних, творчих та інтелектуальних здібностей;

- у забезпеченні підтримки здоров'я та профілактики захворювань.

Рекреаційна послуга є кінцевим результатом діяльності у сфері задоволення рекреаційних потреб населення, має основні характеристики, властиві будь-якій послугі: неосяжність, незбереженість, невіддільність від об'єкта і джерела, мінливість якості. Економічний ефект від надання рекреаційних послуг виражається в прибутку рекреаційних підприємств, підвищенні продуктивності праці, зростанні сукупного ВВП і нематеріального капіталу нації.

Таким чином, рекреаційна діяльність підприємства – це його цілеспрямована дія, що призводить до задоволення рекреаційних потреб населення. Вона потребує таких початкових даних, як людський інтелект, інформація, обладнання та матеріали, внаслідок сполучення яких надаються рекреаційні послуги. Процес надання рекреаційних послуг передбачає взаємодію чотирьох елементів: споживача, працівника рекреаційного підприємства, технології надання потрібного виду рекреаційної послуги та фізичного оточення. Сукупність цих елементів та їх функціональні взаємозв'язки складають структуру господарчої діяльності рекреаційного підприємства або його систему виробництва, ефективність функціонування якої залежить від управління.

Джерела та література

1. Лис А.К., Размещение производительных сил экономических регионов. – М.: Наука, 1975. – 72 с.
2. Морен Э. Утраченная парадигма: природа человека. – К.: КАРМЭ-СИНТО, 1995. – 210 с.
3. Kelly J.R., Leisure. – New Jersey: Eagle wood Cliffs, 1982. – 105 p.
4. Kaplan M., Leisure Theory and Policy. – New York: Willy – Press, 1985. – 178 p.
5. Mercer D., The Concept of Recreation Needs // Journal of Leisure Research, № 1, New York, 1989, pp, 37–41.
6. Волков Ю.Ф., Социально-экономическое содержание обслуживающей деятельности // Экономика строительства. – 1998. – № 8. – С. 42–52.
7. Маркс К., Энгельс Ф., Сочинения. – Т. 25.
8. Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж., Маркетинг. Гостеприимство и туризм: Учебник для вузов/пер. с англ. Под ред. Ноздревой Р.Б. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 787 с.
9. Хаксвер К., Рендер Б., Рассел Р., и др., Управление и организация в сфере услуг, 2-е изд./ Пер. с англ. под ред. Кулибановой В.В. – Спб.: Питер, 2002. – 752 с.
10. Shiller F., One of the Estetic Education of Man. – New York: Frederic Ungar, 1987. – 270 p.
11. Groose K., Play of Man. – New w York: Appelton, 1996. – 410 p.
12. Nash J.B., Philosophy of Recreation & Leisure. – New York: Harper & Row, 1996. – 370 p.
13. Patrick G.W., The Psychology of Relaxation. – Boston: Houghton Mifflin, 1989. – 170 p.
14. Stivers J.S., Principles & Practices of Recreation Services. – New York: Mac Millan, 1995. – 370 p.

Бороденко Л.И.

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ КИРОВСКОГО РАЙОНА

Постановка проблемы. Многие районы Автономной Республики Крым находятся не на самой высокой позиции по уровню своего социально – экономического развития. Перед местными поселковыми советами стоит задача, как поступить, чтобы улучшить социально-экономическое развитие своего района. В данной статье описывается Кировский район, который не относится к территориям приоритетного развития, хотя имеет все основания для применения к нему данной программы; и делается предположение, как использовать имеющийся потенциал района.

Цель работы: продемонстрировать социально-экономическое развитие Кировского района и показать

возможности города Старый Крым с точки зрения туристской и экскурсионной привлекательности.

Кировский район Автономной Республики Крым занимает 1,208 тыс. кв. км. Численность населения – 56,4 тыс. чел., в том числе городского населения – 17,2 тыс. чел., что составляет 30,5% от всей численности района, а сельского – 39,2 тыс. чел. Плотность населения – 47 человек на кв.км.

В состав Кировского района входит 1 поселок городского типа, 11 поселковых советов, 39 населенных пунктов. Кировский район граничит с Советским и Белогорским районом на западе, с Ленинским районом на востоке, Судакком и районом Большая Феодосия – на юге.

Финансовый результат (сальдо) от обычной деятельности до налогообложения по Кировскому району, выпуск и размещение ценных бумаг представлены в таблице 1 (в млн. грн.):

Таблица 1. Основные показатели финансовой деятельности предприятий Киевского района 2001 – 2003 гг.

Основные показатели	Годы		
	2001	2002	2003
Сальдо от обычной деятельности до налогообложения	-11,9	-5,6	-3,6
Прибыль предприятий до налогообложения	1,3	1,9	2,5
Выпущено ценных бумаг	0,9	39,0	43,4
Размещено ценных бумаг	0,9	25,0	24,7

Таким образом, по данным, представленным в табл. 1 можно судить о том, что, хоть финансовый результат и отрицательный, но его показатели лучше по сравнению с показателями предыдущего года. Это свидетельствует о том, что финансовая деятельность постепенно начинает улучшаться. Возрастает прибыль, получаемая предприятиями Кировского района от обычной деятельности до налогообложения.

Показатели, характеризующие выпуск и размещение ценных бумаг, свидетельствуют о том, что с каждым годом наблюдается тенденция, согласно которой выпускают всё большее количество ценных бумаг, но разместить их становится всё труднее.

Количество объектов Единого государственного реестра предприятий и организаций Украины (ЕГРПОУ) по городам и районам Республики (на начало года по Кировскому району) представлено в табл. 2.

Таблица 2. Количество предприятий и организаций Киевского района 1999 – 2004 гг.

Годы	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Среднегодовой темп роста
Количество	291	292	348	373	393	430	1,08

Из табл. 2 видно, что за последние 6 лет наблюдается устойчивый рост количества предприятий в Кировском районе, среднегодовой темп роста которых составляет 1,08.

Вводятся в действие новые основные средства. В 2000 году было введено новых основных средств на сумму 1730 тыс. грн., в 2001 году – на сумму 3053 тыс. грн. В 2002 году было введено в эксплуатацию основных средств на сумму 2305 тыс. грн., что на 748 тыс. грн. меньше, чем в предшествующем году. Зато в 2003 году было введено по сравнению с предшествующим годом основных средств на сумму 3336,5 тыс. грн., что в 1,45 раза больше по сравнению с 2002 годом. Это свидетельствует о том, что предприятия постепенно начинают обновлять свои основные производственные фонды.

Прямых иностранных инвестиций в Кировский район нет. Это свидетельствует о низком инвестиционном рейтинге района.

Количество объектов розничной торговли и предприятий ресторанного хозяйства (на конец года, единиц) представлено в табл. 3.

Таблица 3. Количество объектов розничной торговли и предприятий ресторанного хозяйства в АР Крым и Кировском районе 2000-2003 гг.

Годы	2000	2001	2002	2003
Розничная торговля				
АР Крым	4580	4658	4488	4213
Кировский район	117	102	106	81
Ресторанное хозяйство				
АР Крым	1438	1706	1669	1557
Кировский район	33	40	39	36

Из табл. 3 видно, что за последние годы наблюдается тенденция к снижению объектов розничной торговли и ресторанного хозяйства не только на территории Кировского района, но и в Крыму в целом.

Количество малых предприятий функционирующих в АР Крым и Кировском районе представлено в табл. 4.

Таблица 4. Количество малых предприятий в АР Крым и Кировском районе в 1996 – 2003 гг.

Годы	1996	1997	2000	2001	2002	2003
АР Крым	5991	6017	9183	10984	12437	13909
Кировский район	50	35	80	85	100	100

Согласно данным, представленным в табл. 4, по всему Крыму и, в частности, в Кировском районе наблюдается тенденция к увеличению количества единиц малых предприятий, что говорит о развитии малого бизнеса в Крыму и в Кировском районе.

Количество койко-мест в санаторно-курортных (оздоровительных) учреждениях и лиц, которые в них оздоровились представлены в табл. 5.

Таблица 5. Количество койко-мест в санаторно-курортных (оздоровительных) учреждениях и лиц, которые в них оздоровились за 1999–2003 гг.

Годы	1999	2000	2001	2002	2003
Количество койко-мест (единиц)					
АР Крым	123875	121576	124132	124105	123284
Кировский район	365	325	325	325	325
Количество лиц, которые оздоровились (человек)					
АР Крым	704,1	782,3	833,0	921,2	893,2
Кировский район	0,7	0,9	1,2	1,2	1,4

Из табл. 5 видно, что в Кировском районе за последние 4 года сохранилось неизменное количество койко-мест в санаторно-курортных учреждениях. При этом наблюдается устойчивое увеличение лиц, оздоровившихся в санаторно-курортных учреждениях, тогда как по Крыму в целом этот показатель заметно снизился.

В Кировском районе на конец 2003 года существовала всего одна гостиница вместительностью в 31 номер. При этом жилая площадь номеров гостиницы в целом составила 0,3 тыс. кв. м.

Единовременная вместительность гостиниц, количество обслуженных приезжих и коэффициент использования вместимости представлен в табл. 6.

Таблица 6. Основные показатели деятельности гостиничных предприятий АР Крым и Кировского района за 2000 – 2003 гг.

Годы	2000	2001	2002	2003
Единовременная вместимость гостиниц (мест)				
АР Крым	11329	12676	14726	13607
Кировский район	53	53	48	48
Обслужено приезжих (человек)				
АР Крым	204469	260624	282289	272665
Кировский район	665	708	806	232
Коэффициент использования вместимости				
АР Крым	0,28	0,29	0,25	0,28
Кировский район	0,11	0,12	0,14	0,07

По данным таблицы видно, что за последние два года количество обслуженных приезжих снизилось почти в 4 раза, что говорит о слабой инфраструктуре района. Коэффициент использования вместительности по Кировскому району за последние 2 года снизился в 2 раза, тогда как по Крыму в целом он увеличился в 1,12 раза.

Объем производства мяса и молока снизился, поскольку уменьшилось поголовье крупного рогатого скота, овец и коз, уменьшилось количество голов свиней, птицы. Снизились большинство экономических показателей.

Чтобы выйти из кризиса, необходимо развивать город Старый Крым с туристической точки зрения, а именно: строить в лесной зоне небольшие коттеджи для туристов. Это поможет привлечь туристов в Кировский район, с одной стороны, а с другой стороны, это поможет поднять на ноги сельское хозяйство, так как возникнет потребность в большем количестве сельскохозяйственной продукции для того, чтобы обеспечить потребности туристов.

Сам город Старый Крым имеет большой туристско-экскурсионный потенциал, может быть использован как объект паломнического, этнографического туризма. Город очень интересен с экскурсионной точки зрения наличием большого количества достопримечательностей. До сих пор действует санаторий «Старый Крым», где лечатся больные легочными заболеваниями.

Таким образом, если правильно использовать имеющийся природный и туристский потенциал города, можно повысить и социально-экономические показатели всего района.

Источники и литература

1. Закон Украины «О специальном режиме инвестиционной деятельности на территориях приоритетного развития и специальной экономической зоне «Порт Крым» в Автономной Республике Крым» от 21 декабря 2001 года.

2. Мониторинг социально-экономического развития регионов Автономной Республики Крым за 2003 г. /статистический бюллетень. – Симферополь, 2004. – 72 с.
3. Статистичний щорічник Автономної Республіки Крим за 2003 рік: довідкове видання / Головне управління статистики в Автономній Республіці Крим (том 2) – Симферополь, 2004. – 342 с.
4. Статистичний щорічник Автономної Республіки Крим за 2002 рік: довідкове видання / Головне управління статистики в Автономній Республіці Крим – Симферополь, 2003. – 604 с.
5. Бороденко Л.И., Тимченко З.В. Туристско-рекреационные ресурсы Кировского района // Культура народов Причерноморья. – 2003. – №45.

Гулич О.І.

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД ЯК МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ КУРОРТНО-ОЗДОРОВЧИХ ТЕРИТОРІЙ

Впровадження нових механізмів господарювання потребує також і нових підходів до формування механізмів розвитку курортів. Класична парадигма визначала примат ресурсів (перш за все, природних лікувальних і оздоровчих) як визначального чинника розвитку санаторно-курортного лікування і оздоровлення на певній території. Характер цих ресурсів, їх поєднання з культурно-історичним та інфраструктурним забезпеченням території визначали рівень та масштаби курортно-оздоровчих територіальних систем різного рівня та класу, їх спеціалізацію. Безумовно, значення ресурсів у розвитку та функціонуванні курорту, особливо як курортно-оздоровчих екосоціосистем, незаперечне, оскільки ресурси є властивістю території, так само як географічне положення. Їх поєднання визначає рівень привабливості території для розвитку санаторно-курортного лікування та оздоровчого відпочинку і впливає на формування попиту. Але дедалі більше в розвитку санаторно-курортного лікування і відпочинку увага акцентується на ролі закону порівняльних переваг, що забезпечує порівняльні переваги певної території (курорту) перед іншими подібними територіями (курортами) і впливає на формування пропозиції, відповідно створюючи попит.

Створення на базі ряду санаторіїв та санаторних комплексів закритих акціонерних товариств, поява приватних закладів санаторно-курортного і відпочинкового типу вимагають відпрацювання механізмів погодженості дій як між учасниками надання санаторно-курортних послуг різних форм власності і підпорядкованості, так і з відповідними територіальними структурними підрозділами; узгодження малого і середнього бізнесу з інтересами місцевих та державних органів влади. Таким чином, ефективна територіальна організація санаторно-курортного лікування на курортах як поліфункціональних територіально-господарських систем стає одним із головних питань.

Перехід від етапу ресурсно-детермінованого в формуванні територіальних курортно-оздоровчих систем до етапу цільового, орієнтованого на створення попиту на санаторно-курортні послуги, коли створення курортно-оздоровчих систем визначається ефективністю їх функціонування на мінімізації витрат (за рахунок гнучкої податкової, фінансово-валютної, кредитної політики тощо) потребує відповідного методологічного переосмислення існуючих реалій та світового досвіду. На сучасному етапі слід спиратися на діючі економічні закони та ринкові механізми функціонування курортно-оздоровчих територій. Провідною парадигмою стає еколого-економічна ефективність функціонування курортно-оздоровчих територій, яка визначається балансом попиту-пропозиції та вимогами дотримання екологічно збалансованого розвитку.

Виникає необхідність в оцінці курорту та курортної місцевості для потреб ефективного розвитку санаторно-курортного лікування та оздоровчого відпочинку та забезпечення їх суспільних функцій. Ця оцінка включає:

а) розробку методик визначення потреби в санаторно-курортному лікуванні та оздоровчому відпочинку, потенційного та реального попиту на санаторно-курортні та відпочинкові послуги, які б відбивали регіональну специфіку;

б) розробку методик оцінки рекреаційної привабливості курортних територій та розробку відповідних методик оцінки можливостей використання територій для санаторно-курортного лікування і рекреації, які б враховували регіональні відмінності ресурсного, інфраструктурного забезпечення, кількісні та якісні характеристики об'єктів, інвестиційну привабливість територій тощо. Тобто, потрібна методика оцінки території з точки зору ефективності розвитку санаторно-курортного лікування та оздоровчого відпочинку, кадастрова оцінка території, яка б враховувала виконання санаторно-курортним лікуванням трьох взаємопов'язаних функцій: соціальної, екологічної і економічної.

Вітчизняна практика з формування механізмів розвитку курортної діяльності потребує більш глибокого усвідомлення тенденцій і закономірностей її організації, можливостей, способів та форм застосування досвіду інших країн.

Для сучасного етапу розвитку курортної діяльності характерним є зростання значення регіоналізації управління її розвитком для верхніх рівнів регулювання, вироблення погоджених стратегій розвитку державного і регіонального рівнів. Координація дій структур різних управлінських рівнів по вирішенню комплексних проблем регіонального курортного розвитку потребує поетапного здійснення ряду завдань.

Першочерговою є необхідність вирішення проблем і завдань регіоналізації на верхньому, державному рівні управління. На цьому рівні проходить обґрунтування стратегії, вибір пріоритетів і визначення цілей регіонального розвитку курортно-оздоровчих систем, розробка систем показників, інноваційних форм їх організації тощо.

Наступний етап – вирішення комплексних проблем регіональної курортно-оздоровчої діяльності шля-